

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور (۳۶): تصویر اعتبارات بخش فضایی غیر دفاعی

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل:

۲۱۳۲۵

دوره دوازدهم - سال دوم

ثبت: ۳۸۱

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور (۳۶): تصویر اعتبارات بخش فضایی غیردفاعی

نوع گزارش: طرح/لایحه ، نظارتی ، راهبردی ، پیش‌نویس قانونی
نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه توسعه فناوری و تولید دانش‌بنیان)
تهیه و تدوین کننده: علی اعظمی
مدیر مطالعه: سهیلا خردمندنیا
ناظران علمی: میلاد بیگی، حبیب‌اله ظفریان
اظهار نظر کنندگان: محمد برزگر خسروی (مطالعات حقوقی)، سیدمحمدحسین فاطمی (مطالعات بخش عمومی)
صفحه‌آرا: نفیسه حاجی‌صفری
ویراستار ادبی: زهره عطاردی

واژه‌های کلیدی:

۱. فضا
۲. بودجه
۳. هوافضا

تاریخ شروع مطالعه: ۱۴۰۴/۹/۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۱۱/۱۸

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۱.....	خلاصه مدیریتی
۳.....	۱. مقدمه
۳.....	۲. پیشینه
۳.....	۱-۲. سوابق مطالعاتی در مرکز
۴.....	۳. نمای کلی اعتبارات بخش فضایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵
۴.....	۱-۳. اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های مرتبط با حوزه فضایی
۶.....	۲-۳. اعتبارات دستگاهی به تفکیک
۶.....	۱-۲-۳. سازمان فضایی ایران
۷.....	۲-۳. وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (بخش فضایی)
۷.....	۳-۲-۳. پژوهشگاه فضایی ایران
۷.....	۳-۳. سایر اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های مرتبط با بخش فضایی
۷.....	۴. نمای کلی درآمدهای بخش فضایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵
۹.....	۵. لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ از منظر برنامه هفتم پیشرفت
۱۱.....	۶. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۳.....	منابع و مآخذ

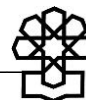
فهرست شکل‌ها

۴.....	شکل ۱. نمودار روند اعتبارات برنامه‌ای از آغاز شروع برنامه ششم توسعه تاکنون و درصد سهم اعتبارات فضایی از بودجه عمومی در بخش فضایی
۵.....	شکل ۲. نمودار مقایسه اعتبارات هزینه‌ای، تملک دارایی و مجموع هریک از دستگاه‌های فضایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ بخش غیردفاعی (میلیارد تومان)
۶.....	شکل ۳. نمودار مقایسه اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های فضایی در قانون بودجه سال ۱۴۰۵ بخش غیردفاعی
۸.....	شکل ۴. نمودار درآمد کل حاصل از فعالیت‌های مرتبط با بخش فضایی از آغاز قانون برنامه ششم توسعه تاکنون (میلیارد تومان)
۹.....	شکل ۵. نمودار درصد سهم هریک از دستگاه‌های مرتبط با بخش فضایی از محل کل درآمدها

فهرست جداول

۵.....	جدول ۱. اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های حوزه فضایی در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ بخش غیردفاعی (میلیارد تومان)
۸.....	جدول ۲. درآمدهای دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ بخش غیردفاعی (میلیارد تومان)
۱۰.....	جدول ۳. برخی اهداف کمی اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان فضایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور
۱۳.....	جدول ۴. پیشنهاد توصیه سیاستی ویژه گزارش‌های راهبردی/ نظارتی

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور (۳۶): تصویر اعتبارات بخش فضایی غیردفاعی

Doi: [10.22034/mrc.report.21325](https://doi.org/10.22034/mrc.report.21325)

چکیده

بودجه بخش فضایی غیردفاعی در قوانین بودجه سنواری کشور شامل حوزه‌های فضایی و هوافضایی می‌شود که این تقسیم‌بندی با توجه به ماهیت فراسازمانی دستگاه و سازمان‌های هوافضایی کشور صورت گرفته است. مهم‌ترین دستگاه‌های متولی در این بررسی شامل وزارتخانه ارتباطات و فناوری اطلاعات (بخش اصلی) و وزارتخانه علوم، تحقیقات و فناوری و همچنین معاونت علمی و فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری (بخش فرعی) هستند. به‌طور کلی مجموع اعتبارات برنامه‌ای بخش فضایی کشور در بخش غیردفاعی رشد ۹ درصدی داشته و از مجموع رقم حدود ۵،۵۱۱ میلیارد تومان در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ به رقم حدود ۶،۰۳۰ میلیارد تومان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ رسیده و حدود ۰/۱ درصد از مجموع اعتبارات عمومی کل کشور را به خود اختصاص داده است. مجموع درآمدهای بخش فضایی غیردفاعی کشور نیز در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ تغییرات محسوسی نداشته و با اندکی کاهش از مجموع رقم حدود ۳۲۱ میلیارد تومان در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ به رقم حدود ۳۲۰ میلیارد تومان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ رسیده است.

خلاصه مدیریتی

بیان / شرح مسئله (در گزارش‌های راهبردی یا نظارتی)

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ بودجه بخش فضایی غیردفاعی شامل حوزه‌های فضایی و هوافضایی می‌شود که این تقسیم‌بندی با توجه به ماهیت فراسازمانی دستگاه و سازمان‌های هوافضایی کشور صورت گرفته است. گفتنی است؛ مهم‌ترین دستگاه‌های متولی در این بررسی شامل وزارتخانه ارتباطات و فناوری اطلاعات (بخش اصلی) و وزارتخانه علوم، تحقیقات و فناوری و همچنین معاونت علمی و فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری (بخش فرعی) هستند. با توجه به برخی ابهامات در پیوست ماده‌واحد در خصوص میزان هزینه‌کرد در حوزه فضایی غیردفاعی، سعی شده با بررسی اعتبارات در این حوزه تصویر دقیقی در این خصوص ارائه شود. همچنین بخشی از فعالیت‌های حوزه فضایی نظیر ساخت و پرتاب ماهواره‌بر که در قالب قرارداد با بخش دفاعی منعقد می‌شود در این گزارش لحاظ نشده است.

نقطه‌نظرات / یافته‌های کلیدی

• نمای کلی اعتبارات

مجموع اعتبارات برنامه‌ای بخش فضایی کشور در بخش غیردفاعی رشد ۹ درصدی داشته و از مجموع حدود ۵،۵۱۱ میلیارد تومان در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ به رقم حدود ۶،۰۳۰ میلیارد تومان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵

رسیده است. مجموع درآمدهای بخش فضایی غیردفاعی کشور نیز در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ تغییرات محسوسی نداشته و با اندکی کاهش از مجموع رقم حدود ۳۲۱ میلیارد تومان در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ به رقم حدود ۳۲۰ میلیارد تومان در قانون بودجه سال ۱۴۰۵ رسیده است.

• از نگاه بودجه‌ای می‌توان به سهم ۸۰ درصدی اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای از کل اعتبارات بودجه فضایی اشاره کرد. نکته مهم دوم تمرکز عمده سهم اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای در ستاد وزارتخانه ارتباطات و فناوری اطلاعات و سهم پایین دستگاه‌های تابعه است.

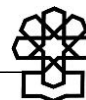
• از دیگر نکات قابل طرح در لایحه، ادغام بودجه ستادهای ذیل معاونت علمی و فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری است که در بخش فضایی، بودجه ستاد فناوری‌های فضایی و حمل‌ونقل پیشرفته ذیل معاونت علمی نیز جزو همین ردیف قرار گرفته است. در حالی که هریک از این ستادها دارای ساختار و مأموریت‌های مجزا هستند؛ اما در یک ردیف بودجه‌ای تجمیع شده‌اند که مبلغ آن نیز نسبت به جمع ردیف‌های مرتبط در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ تغییر محسوسی نداشته است.

• از نگاه غیربودجه‌ای، به نظر می‌رسد سیاست‌های توزیع اعتبارات نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۴ به سمت توسعه منظومه‌های ماهواره‌ای و افزایش قابل توجه خدمات فضاپایه پررنگ‌تر شده است که این امر نشان از افزایش جهت‌گیری‌ها به سمت توسعه خدمات فضاپایه و حکمرانی داده‌محور است. همچنین از بعد همسویی لایحه با احکام مواد (۴۸)، (۶۴) و (۶۷) [قانون برنامه هفتم پیشرفت](#) با توجه به جداول پیوست لایحه بودجه گفتنی است که در ردیف‌های برنامه‌ای هرچند بخش قابل توجهی از اهداف کمی برنامه هفتم نظیر دستیابی به مدارهای عملیاتی، تأمین و ساخت ماهواره‌های تحقیقاتی و عملیاتی و ایجاد بستر ارائه خدمات کاربردی فضاپایه با ارزش‌افزوده دیده شده است، اما در مورد سایر اهداف، وضعیت مبهم است. برای مثال، در پیوست ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ مشخص نیست در موضوعاتی همچون تکمیل پایگاه ملی پرتاب فضایی، راه‌اندازی مرکز تجمیع و آزمون ملی سامانه‌های ماهواره‌ای نیمه‌سنگین، دستیابی به مدار ژئو، مشارکت و سرمایه‌گذاری در سامانه‌های فضایی بین‌المللی و پوشش خطرات سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی فعال در حوزه فضایی کشور به چه میزان پیش‌بینی شده است. از این‌رو، لازم است در اجرای ماده (۱۸۲) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس و نیز ایجاد بستر لازم جهت نظارت بر اجرای قانون برنامه، احکام جزئی مرتبط از قانون برنامه هفتم در حوزه فضایی، از حیث اجرا یا عدم اجرا به جهت تأمین مالی در لایحه بودجه، تعیین تکلیف شوند.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی یا سیاستی

نظر به موارد مطروحه و در راستای توسعه و شکوفایی بخش فضایی غیردفاعی کشور توصیه می‌شود موارد زیر در لایحه بودجه ملاحظه یا اصلاح شوند:

- با هدف افزایش کارایی و پاسخ‌گویی سازمان فضایی ایران پیشنهاد می‌شود، توزیع اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای در ردیف برنامه‌ای «توسعه فناوری‌ها و خدمات فضاپایه و با ارزش‌افزوده» مشترک بین ستاد وزارتخانه و این سازمان مورد بازنگری قرار گیرد. پیشنهاد می‌شود، مبلغ ۳ هزار میلیارد تومان از اعتبارات ستاد وزارتخانه کسر و به اعتبارات سازمان فضایی ایران اضافه شود.

- در راستای بهبود نظارت بر هزینه‌کرد اعتبارات سرمایه‌ای پیشنهاد می‌شود، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان فضایی ایران مکلف به ارائه گزارش‌های دوره‌ای به مجلس شورای اسلامی از پیشرفت فیزیکی و مالی پروژه‌های سال ۱۴۰۵ شوند.

- با هدف افزایش کارآمدی ستاد فناوری‌های فضایی و حمل‌ونقل پیشرفته ذیل معاونت علمی و فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری پیشنهاد می‌شود، اعتبارات این ستاد همانند قانون بودجه ۱۴۰۴ به صورت مجزا در قانون بودجه درج شود.

- ملزومات اجرای احکام مندرج در مواد (۴۸، ۶۴ و ۶۷) قانون برنامه هفتم پیشرفت در پیوست‌های بودجه ملاحظه شود؛ اهدافی همچون «تکمیل پایگاه ملی پرتاب فضایی»، «دستیابی به مدار ژئو» و «راه‌اندازی مرکز تجمع و آزمون ملی سامانه‌های ماهواره‌ای نیمه‌سنگین»، «مشارکت و سرمایه‌گذاری در سامانه‌های فضایی بین‌المللی» و «پوشش خطرات سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در صنایع فضایی».

۱. مقدمه

به‌طور کلی بخش هوافضا کشور، شامل همه نهادها و عواملی است که به‌نحوی در امر شناسایی و بهره‌برداری از هوافضا جهت کاربردهایی نظیر فعالیت‌های رسانه‌ای و مخابراتی، تصویربرداری و حمل‌ونقل مشارکت دارند. فعالیت‌های بخش یاد شده حوزه‌های آموزش و پژوهش، اکتساب و توسعه فناوری، فعالیت‌های صنعتی و ارائه خدمات را دربرمی‌گیرد. به‌دلیل سرعت بالای تحولات فناورانه و کم بودن فاصله تحقیقات تا پیاده‌سازی صنعتی، می‌توان بخش هوافضا به‌خصوص بخش فضایی را کاملاً دانش‌بنیان دانست.

مهم‌ترین نهادهای سیاستگذار و اجرایی کشور در بخش فضایی غیردفاعی عمدتاً وزارتخانه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات و علوم تحقیقات و فناوری و همچنین معاونت علمی و فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری هستند. در این تحقیق، اعتبارات حوزه فضایی در بخش غیردفاعی با تمرکز بر وزارتخانه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات، علوم، تحقیقات و فناوری هستند.

این گزارش با هدف ارائه‌نمایی از اعتبارات بخش فضایی در لایحه بودجه سال جاری با نگاهی به سوگیری آن نسبت به برنامه هفتم برای نمایندگان و کنشگران این حوزه تدوین شده است. در گزارش حاضر، در بخش اول به بررسی اعتبارات برنامه‌ای و سایر اعتبارات مرتبط در بخش فضایی پرداخته و در بخش دوم، درآمد‌های پیش‌بینی شده دستگاه‌های بخش هوافضا مورد بررسی قرار می‌گیرد. در بخش سوم، قانون بودجه از منظر قانون برنامه هفتم پیشرفت تحلیل شده و این گزارش با جمع‌بندی و ارائه پیشنهادهایی به پایان می‌رسد.

۲. پیشینه

۲-۱. سوابق مطالعاتی در مرکز

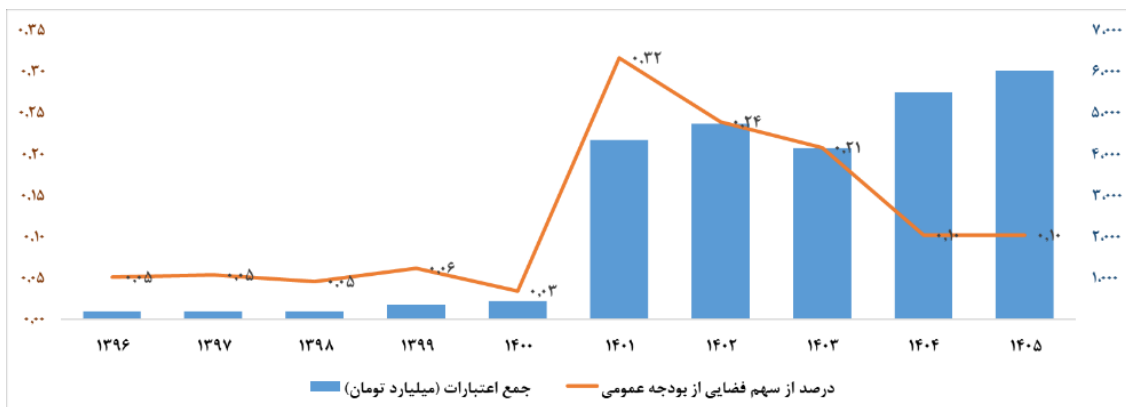
بررسی قانون بودجه سالیانه کل کشور در بخش هوافضای غیردفاعی از سال ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۴ توسط مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی منتشر شده است [۱-۶]. در این مطالعات موضوعاتی از قبیل اعتبارات برنامه‌ای، درآمد‌ها و

بودجه شرکت‌های دولتی بخش هوافضا تحلیل و برحسب اقتضا، پیشنهادهایی در حوزه مربوطه ارائه شده است. لازم به ذکر است که در گزارش حاضر صرفاً حوزه فضایی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

۳. نمای کلی اعتبارات بخش فضایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵

۳-۱. اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های مرتبط با حوزه فضایی

کل اعتبارات حوزه فضایی کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ بالغ بر ۶,۰۳۰ میلیارد تومان است که از این رقم حدود ۱,۲۰۹ میلیارد تومان مجموع اعتبارات هزینه‌ای و حدود ۴,۸۲۱ میلیارد تومان مجموع اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای^۱ است. در شکل ۱، روند اعتبارات برنامه‌ای بخش فضایی از آغاز شروع برنامه ششم توسعه تاکنون و همین‌طور درصد سهم اعتبارات فضایی از بودجه عمومی نمایش داده شده است.

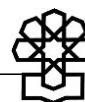

شکل ۱. نمودار روند اعتبارات برنامه‌ای از آغاز شروع برنامه ششم توسعه تاکنون و درصد سهم اعتبارات فضایی از بودجه عمومی در بخش فضایی

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ و قوانین بودجه سنواتی [۱-۸].

همان‌طور که در شکل بالا مشاهده می‌شود، با آغاز دولت سیزدهم اعتبارات بخش فضایی کشور رشد چشمگیری داشته، هرچند که طی سه سال گذشته سهم بخش فضایی از بودجه عمومی با روندی کاهشی روبه‌رو بوده و سهم ۰.۳۲ درصدی حوزه فضایی غیردفاعی از بودجه عمومی کشور در سال ۱۴۰۱ به ۰/۱ درصد در سال ۱۴۰۵ رسیده است. همچنین در جدول ۱، سرجمع اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های مرتبط با حوزه فضایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ و قانون بودجه سال ۱۴۰۴ مقایسه شده است.

۱. اعتبارات تملک دارایی شامل تجهیزات، دستگاه‌ها، ایستگاه‌های زمینی، ماهواره، پایگاه‌های اطلاعاتی و ... در حوزه‌هایی از قبیل ساخت، پرتاب و بهره‌برداری ماهواره و خدمات فضایی است که در قالب طرح (پروژه) تصویب می‌شود.

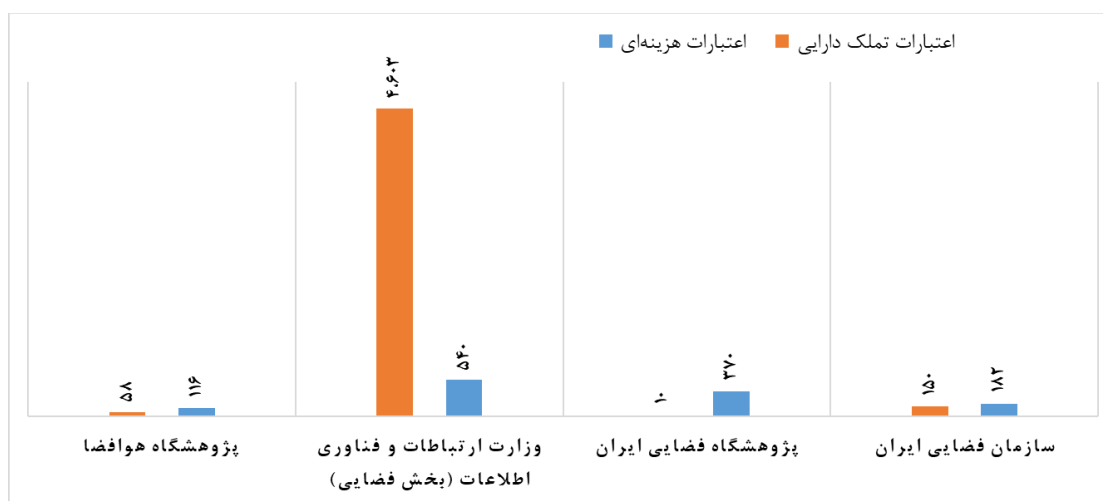

جدول ۱. اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های حوزه فضایی در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵
بخش غیردفاعی (میلیارد تومان)

درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۵			قانون سال ۱۴۰۴			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره برنامه
	جمع ۱۴۰۵	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۴۰۴	تملك دارایی	هزینه‌ای		
۸	۵,۱۴۳	۴,۶۰۳	۵۴۰	۴,۷۵۰	۴,۳۸۰	۳۷۰	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (بخش فضایی)	۱-۱۴۹۰۰۰
۱۴	۳۸۰	۱۰	۳۷۰	۳۳۲	۰	۳۳۲	پژوهشگاه فضایی ایران	۲-۱۴۹۰۰۰
۱۱	۳۳۲	۱۵۰	۱۸۲	۳۰۱	۱۵۰	۱۵۱	سازمان فضایی ایران	۶-۱۴۹۰۰۰
۳۶	۱۷۵	۵۸	۱۱۶	۱۲۹	۳۴	۹۵	پژوهشگاه هوافضا	۱-۱۱۳۵۰۶
۹	۶,۰۳۰	۴,۸۲۱	۱,۲۰۹	۵,۵۱۱	۴,۵۶۳	۹۴۷	جمع کل	

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ و قانون بودجه سال ۱۴۰۴ [۷، ۸].

در اعتبارات برنامه‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ ردیف‌های اعتبارات برنامه‌های حوزه فضایی ذیل اعتبارات برنامه‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است. در شکل ۲، اعتبارات هزینه‌ای، تملك دارایی دستگاه‌های فضایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ با یکدیگر مقایسه شده است. همچون سال‌های گذشته شاهد سهم بالای اعتبارات تملك دارایی‌های سرمایه‌ای و تمرکز بر توسعه زیرساخت‌های راهبردی هستیم.

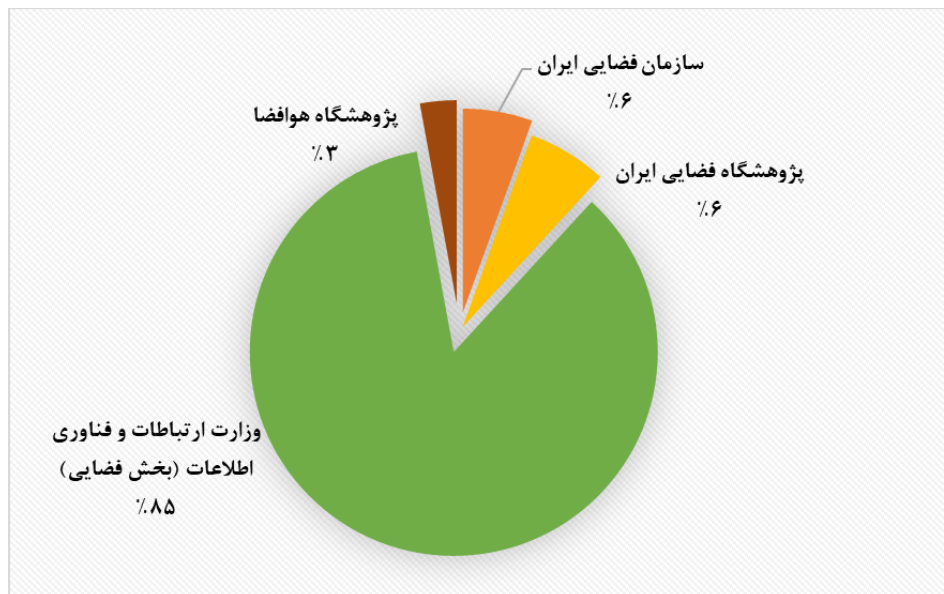

شکل ۲. نمودار مقایسه اعتبارات هزینه‌ای، تملك دارایی و مجموع هریک از دستگاه‌های فضایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ بخش غیردفاعی (میلیارد تومان)

مأخذ: [۷، ۸].

همچنین شکل ۳، درصد سهم هریک از دستگاه‌های حوزه فضایی غیردفاعی از بودجه عمومی این حوزه را نشان

می‌دهد.

شکل ۳. نمودار مقایسه اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های فضایی در قانون بودجه سال ۱۴۰۵ بخش غیردفاعی
 مأخذ: [۷، ۸].

چنان‌که مشاهده می‌شود، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات بیشترین سهم را از اعتبارات این بخش دارد. گفتنی است که بخش قابل‌توجهی از اعتبارات حوزه فضایی غیردفاعی به‌طور مستقیم به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اختصاص داده می‌شود و در طی سال‌های گذشته تمرکز این اعتبارات به سمت وزارتخانه هم بیشتر شده و این امر ابتکار عمل دستگاه‌های تخصصی همچون سازمان فضایی ایران برای انجام و پیشبرد طرح‌ها را به‌دلایلی همچون در اختیار نداشتن منابع و بوروکراسی‌های اداری کاهش می‌دهد.

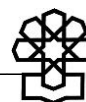
۳-۲. اعتبارات دستگاهی به تفکیک

گفتنی است؛ مجموع اعتبارات کل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اعم از اعتبارات وزارتخانه، سازمان فضایی و پژوهشگاه فضایی ایران در قالب «توسعه صنعت فضایی کشور» در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ رقم ۵,۳۸۲ میلیارد تومان است که این مقدار در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ با ۹ درصد افزایش، به رقم حدود ۵,۸۵۵ میلیارد تومان رسیده است. در این ردیف شاهد تمرکز شدید اعتبارات در ستاد وزارتخانه و سهم پایین دستگاه‌های تابعه هستیم که این موضوع به‌خصوص برای سازمان فضایی ایران که اهداف و رسالت‌های آن ورای مأموریت‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است به‌عنوان یک ضعف تلقی می‌شود.

۳-۲-۱. سازمان فضایی ایران

- وفق اطلاعات لایحه بودجه سال ۱۴۰۵، مجموع اعتبارات سازمان فضایی از حدود ۳۰۰ میلیارد تومان در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ به حدود ۳۳۲ میلیارد تومان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ رسیده که افزایش ۱۴ درصدی را نشان می‌دهد (در جدول ۱، این موارد بیان شده است).

- ردیف‌های اعتباری سازمان فضایی ایران مندرج در پیوست جداول بودجه، شامل دو ردیف برنامه‌ای «ایجاد و توسعه

زیرساخت‌های فضایی» به مبلغ ۲۵ میلیارد تومان اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای و «توسعه فناوری‌ها و خدمات فضاپایه و با ارزش‌افزوده» به مبلغ حدود ۸۴ میلیارد تومان اعتبار هزینه‌ای و ۱۲۵ میلیارد تومان اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای است.

۲-۲-۳. وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (بخش فضایی)

- وفق اطلاعات مندرج در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵، مجموع اعتبارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در بخش فضایی از حدود ۴,۷۵۰ میلیارد تومان در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ به حدود ۵,۱۴۳ میلیارد تومان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ رسیده که افزایش ۸ درصدی را نشان می‌دهد (در جدول ۱، این موارد بیان شده است).

- ردیف‌های اعتباری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (بخش فضایی) مندرج در پیوست جداول بودجه، شامل دو ردیف برنامه‌ای «ایجاد و توسعه زیرساخت‌های فضایی» و «توسعه فناوری‌ها و خدمات فضاپایه و با ارزش‌افزوده» است.

۳-۲-۳. پژوهشگاه فضایی ایران

- مجموع اعتبارات وزارت پژوهشگاه فضایی ایران در قالب ردیف اعتباری «پژوهش‌های علمی، فناوری و فن‌آفرینی» از حدود ۳۳۲ میلیارد تومان اعتبارات هزینه‌ای در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ به ۳۸۰ میلیارد تومان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ رسیده که افزایش ۱۴ درصدی را نشان می‌دهد (در جدول ۱، این موارد بیان شده است).

۳-۳. سایر اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های مرتبط با بخش فضایی

- ردیف اعتباری «ستاد فناوری‌های فضایی و حمل‌ونقل پیشرفته» ذیل معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور به شماره طبقه‌بندی ۱۰۱۰۹۳ با اعتبار هزینه‌ای ۲۴۹ میلیارد تومان نیز در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ درج شده بود. اما در سال جاری ردیف بودجه‌ای مستقل آن حذف شده است. ردیف بودجه‌ای این ستاد در لایحه بودجه ۱۴۰۵ تحت ردیف‌های تجمیع شده دستگاه‌های اجرایی معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری به‌صورت مشترک با کارگروه توسعه زیرساخت و خدمات دیجیتال، ستاد توسعه فناوری علوم شناختی، ستادهای توسعه فناوری‌های نوین و ستاد توسعه علوم و فناوری‌های سلول‌های بنیادی، فناوری‌های فوتونیک و لیزر ملاحظه شده است. اعتبارات هزینه‌ای این ردیف حدود ۱۰,۰۴۲ میلیارد تومان و بدون اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای است. البته شایان ذکر است؛ اعتبارات این دو برنامه به‌علت قابل تفکیک نبودن سهم بخش فضایی از هوایی کشور، در بررسی جمع اعتبارات کل حوزه فضایی غیردفاعی لحاظ نشده است.

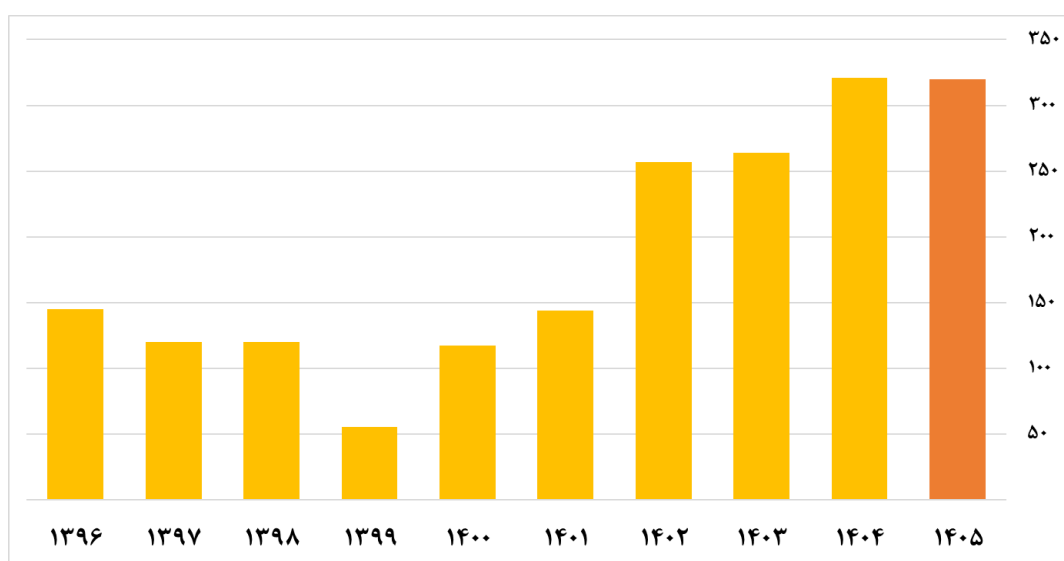
در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ ردیف فعالیت «احداث دانشکده هوافضا» ذیل دانشگاه صنعتی شریف ملاحظه شده بود که در سال پایانی قرار داشت و در لایحه امسال در جدول مربوط به طرح‌های خاتمه‌یافته قرار گرفته است.

۴. نمای کلی درآمدهای بخش فضایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵

در این بخش سعی شده است وضعیت درآمدهای بخش هوافضا از بودجه عمومی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کشور اعم از درآمدهای دستگاه‌های مرتبط شامل پژوهشگاه‌ها، شرکت‌ها و سازمان‌های تابعه بررسی شود. در بررسی قانون بودجه و قوانین بودجه سنواتی، سه دستگاه مرتبط با بخش فضایی قابل‌احصا هستند که عبارتند از: پژوهشگاه فضایی

ایران، سازمان فضایی ایران و پژوهشگاه هوافضا. مجموع درآمدهای حوزه فضایی کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ بالغ بر ۳۲۰ میلیارد تومان پیش‌بینی شده که این رقم نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۴ تغییرات محسوسی نداشته است. از این مقدار ۱۶۰ میلیارد تومان متعلق به درآمدهای عمومی و ۱۶۰ میلیارد تومان نیز متعلق به درآمدهای اختصاصی است.

در شکل ۴، مجموع کل درآمدهای پیش‌بینی شده در بخش فضایی کشور در قوانین بودجه سال‌های ۱۴۰۴-۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ نمایش داده شده است. همان‌طور که روندها نشان می‌دهد، درآمدهای بخش فضایی غیردفاعی پس از یک دوره افت در سال ۱۳۹۹، مجدداً رشد کرده است. هرچند نظر به روند افزایشی سنواتی، انتظار می‌رفت این مقدار در سال ۱۴۰۵ افزایش داشته باشد.

شکل ۴. نمودار درآمد کل حاصل از فعالیت‌های مرتبط با بخش فضایی از آغاز قانون برنامه ششم توسعه تاکنون (میلیارد تومان)

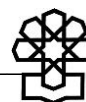
مأخذ: [۷، ۸].

در جدول ۲، سرجمع درآمد دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ و قانون بودجه سال ۱۴۰۴ مقایسه شده است.

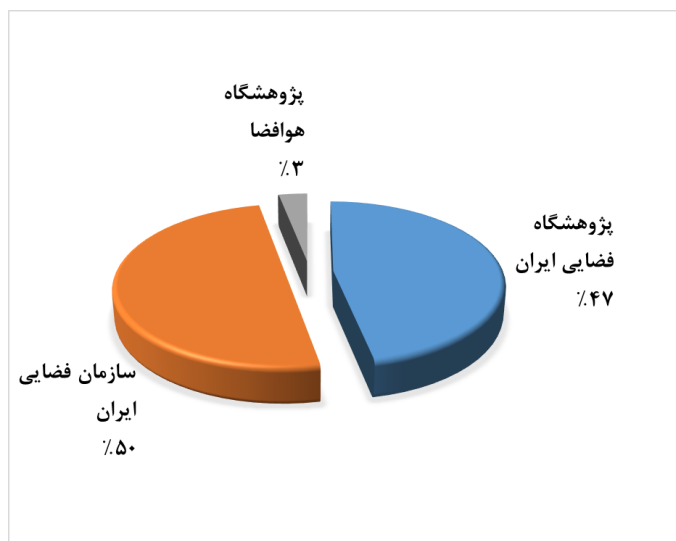
جدول ۲. درآمدهای دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ بخش غیردفاعی (میلیارد تومان)

درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۵			قانون سال ۱۴۰۴			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره طبقه‌بندی
	جمع	اختصاصی	عمومی	جمع	اختصاصی	عمومی		
۰	۱۵۰	۱،۵۰	۰	۱۵۰	۱،۵۰	۰	پژوهشگاه فضایی ایران	۱۱۳۵۸۶
۹/۵	۱۶۰	۰	۱۶۰	۱۴۶	۰	۱۴۶	سازمان فضایی ایران	۱۴۹۲۰۰
-۶۰	۱۰	۱۰	۰	۲۵	۲۵	۰	پژوهشگاه هوافضا	۱۱۳۵۰۶
-۰/۳	۳۲۰	۱۶۰	۱۶۰	۳۲۱	۱۷۵	۱۴۶	مجموع درآمدهای حوزه فضایی	

مأخذ: [۷، ۸].

همچنین در شکل ۵، درصد سهم هریک از سه دستگاه از کل درآمدهای بخش فضایی نشان داده شده است.

شکل ۵. نمودار درصد سهم هریک از دستگاه‌های مرتبط با بخش فضایی از محل کل درآمدها

مأخذ: [۷، ۸].

۵. لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ از منظر برنامه هفتم پیشرفت

در بررسی احکام مواد مرتبط با حوزه هوافضای غیردفاعی می‌توان ویژگی‌های ماهوی و اعتباری (بودجه‌ای) را در قالب برخی شاخص‌ها تبیین کرد و از این دو منظر میزان تحقق‌پذیر احکام را سنجید. در احکام مواد (۴۸)، (۶۴) و (۶۷) قانون برنامه هفتم پیشرفت در بخش فضایی باید گفت؛ تمامی احکام قانون برنامه هفتم پیشرفت در حوزه فضایی هم ماهیت تکلیفی دارند و هم در بسیاری از احکام قابلیت پایش و ارزیابی وجود دارد. این امر به خصوص در احکام مرتبط با نیازمندی به تخصیص منابع در قوانین بودجه‌ای سالیانه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. طبق ماده (۱) قانون الزامات و احکام مورد نیاز قوانین و بودجه‌های سنواتی مصوب ۱۴۰۴، دولت باید الزامات بودجه‌ای قوانین را در لایحه بودجه ۱۴۰۵، درج کند؛ در غیر این صورت، نقض صدر اصل (۵۲) (مبنی بر تهیه لایحه بودجه براساس ترتیبات قانونی) رخ داده است.

در این راستا با توجه به سنجه عملکرد خروجی‌های اصلی دستگاه‌های سیاستگذار بخش فضایی بر مبنای برنامه هفتم پیشرفت اعتبارات دستگاه‌های اصلی براساس برنامه‌های اجرایی پیوست ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ و جایگاه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان‌های ذی‌ربط به‌عنوان دستگاه اصلی بخش فضایی، موارد ذیل احصا شده است:

در پیوست یک لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ در بیان برخی عناوین مهم و اهداف کمی اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای در بازه زمانی ۱۳۸۴ تا ۱۴۰۷ مواردی مشاهده شده است.^۱ هرچند نظر به بازه زمانی میان مدت مربوطه نمی‌توان به‌طور قطع بیان کرد که آیا این اهداف منطبق با احکام برنامه هفتم پیشرفت هستند یا خیر. همچنین مقادیر هدف کمی آنها نیز در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ قابل پیش‌بینی نیست؛ در جدول ۳ موارد فوق جمع شده است.

۱. طرح‌هایی خارج از اهداف اصلی نظیر تعمیرات اساسی، تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات مورد ملاحظه قرار نگرفته است.

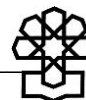
جدول ۳. برخی اهداف کمی اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان فضایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور

اهداف کمی (ذیل دستگاه متولی)	واحد هدف کمی	مقدار هدف کمی	انطباق با اهداف برنامه هفتم
مندرج در جدول (۴): طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های اجرایی پیوست ۱ لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ تعریف شده در بازه زمانی ۱۴۰۷-۱۳۸۴			
ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی (سازمان فضایی ایران)	مورد	۵	[همسو با ماده (۶۷)] حکم ایجاد بستر ارائه خدمات کاربردی فضاپایه با ارزش افزوده
ایجاد سیستم‌های پایش (سازمان فضایی ایران)	سیستم	۱۰	[همسو با ماده (۶۷)] حکم ایجاد بستر ارائه خدمات کاربردی فضاپایه با ارزش افزوده
بسترسازی فرهنگی (سازمان فضایی ایران)	مورد	۵	[همسو با ماده (۶۷)] حکم توسعه دسترسی خدمات مبتنی بر فناوری‌های فضایی برای کسب و کارها
تأمین تصاویر ماهواره‌ای (سازمان فضایی ایران)	قرارداد	۱	[همسو با ماده (۶۷)] توسعه دسترسی خدمات مبتنی بر فناوری‌های فضایی برای کسب و کارها
پر تاب سامانه‌های فضایی (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات)	مورد	-	[همسو با مواد (۶۴ و ۶۷)] حکم دستیابی به مدارهای عملیاتی
ایجاد و ارائه خدمات با ارزش افزوده فضایی (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات)	خدمت	۱۰۳	[همسو با ماده (۶۴)] حکم ایجاد ۲۵ بستر ارائه خدمات کاربردی فضاپایه با ارزش افزوده
ساخت یا تأمین کاوشگر (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات)	کاوشگر	۳۱	[همسو با مواد (۶۴ و ۶۷)] حکم تأمین و ساخت در مجموع ۳۰ فروند ماهواره تحقیقاتی و عملیاتی
ساخت یا تأمین ماهگرد (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات)	ماهگرد	۱	[همسو با مواد (۶۴ و ۶۷)] حکم تأمین و ساخت در مجموع ۳۰ فروند ماهواره تحقیقاتی و عملیاتی
ساخت یا تأمین ماهواره‌های سنجش از دور، مخابراتی، تعیین موقعیت و ناوبری (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات)	ماهواره	۱۰۳	[همسو با مواد (۶۴ و ۶۷)] حکم تأمین و ساخت ماهواره‌های تحقیقاتی و عملیاتی
طراحی، ساخت و ارتقای مراکز تجمیع و آزمون ماهواره (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات)	تعداد	۳	[همسو با ماده (۶۷)] حکم ایجاد و توسعه زیرساخت‌های تست و آزمون سامانه‌های ماهواره‌ای و ماهواره‌برها [همسو با ماده (۶۴)] حکم راه‌اندازی مرکز تجمیع و آزمون ملی سامانه‌های ماهواره‌ای نیمه‌سنگین
طراحی، ساخت و ارتقای ایستگاه‌های زمینی ایستگاه‌های زمینی (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات)	تعداد	۶	[همسو با ماده (۶۷)] حکم ایجاد و توسعه زیرساخت‌های تست و آزمون سامانه‌های ماهواره‌ای و ماهواره‌برها

مأخذ: پیوست یک لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ [۷].

نظر به موارد مطروحه در موضوع پیروی احکام بودجه‌ای از منظر قانون برنامه هفتم پیشرفت موارد زیر قابل بیان است:

- وفق پیوست یک، در بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های اجرایی ذیل سازمان فضایی ایران، ردیف اعتباری «توسعه کاربردهای اطلاعات و خدمات ماهواره‌ای» مشتمل بر اهداف کمی ایجاد ۵ پایگاه‌های اطلاعاتی، ایجاد ۱۰ سیستمی پایشی، بسترسازی فرهنگی در ۵ مورد و یک قرارداد تأمین تصاویر ماهواره‌ای با مجموع رقم ۱۲۵ میلیارد تومان پیش‌بینی شده است. همچنین ذیل برنامه «ایجاد و توسعه زیرساخت‌های فضایی» ردیف «تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات و تعمیرات اساسی» با رقم ۲۵ میلیارد تومان قرار دارد.

• در جدول طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های اجرایی ذیل وزارت ارتباطات و فناوری ارتباطات پیوست یک لایحه بودجه ۱۴۰۵، ردیف اعتباری «ساخت، تأمین، پرتاب و بهره‌برداری از سامانه‌های فضایی» مشتمل بر پرتاب سامانه‌های فضایی، ایجاد و ارائه خدمات با ارزش افزوده فضایی در ۱۰۳ خدمت مبتنی بر سامانه، ساخت یا تأمین ۴ فروند کاوشگر، ساخت یا تأمین یک فروند ماهگرد و ساخت یا تأمین ۱۰۳ ماهواره‌های سنجش از دور، مخابراتی، تعیین موقعیت و ناوبری در مجموع به مبلغ ۳,۰۷۳ میلیارد تومان در لایحه سال آینده ذکر شده است. همچنین ردیف اعتباری «ایجاد، توسعه و تکمیل زیرساخت‌های مورد نیاز صنعت فضایی» ذیل برنامه «ایجاد، توسعه و تجهیز زیرساخت‌های فضایی» مشتمل بر احداث ۶ ایستگاه‌های زمینی و ۳ مرکز جمع و آزمون ماهواره به مبلغ ۱,۰۸۰ میلیارد تومان تعریف شده است.

• با توجه به سیاست وزارتخانه مبنی بر توسعه ایجاد ۱۰۳ خدمت با ارزش افزوده فضایی و نیز ساخت یا تأمین ۱۰۳ ماهواره‌های سنجش از دور، مخابراتی، تعیین موقعیت و ناوبری به نظر می‌رسد رویکرد حرکت به سمت توسعه کاربردهای فضاپایه و حکمرانی داده‌محور و در کنار اولویت‌دهی به استقرار منظومه‌های ماهواره‌ای مورد توجه قرار گرفته است.

• همچنین تطبیق اهداف کمی [قانون برنامه هفتم پیشرفت](#) با اهداف کمی لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ نشان می‌دهد، اهدافی از قبیل دستیابی به مدارهای عملیاتی، تأمین و ساخت ماهواره‌های تحقیقاتی و عملیاتی با اولویت شکل‌گیری منظومه‌های ماهواره‌ای و ایجاد بستر ارائه خدمات کاربردی فضاپایه با ارزش افزوده در دستورکار بودجه سال ۱۴۰۵ قرار گرفته‌اند و با توجه به احکام مندرج در مواد (۴۸)، (۶۴) و (۶۷) این قانون، مشخص نیست احکام مرتبط با تکمیل پایگاه ملی پرتاب فضایی، راه‌اندازی مرکز جمع و آزمون ملی سامانه‌های ماهواره‌ای نیمه‌سنگین، دستیابی به مدار ژئو، مشارکت و سرمایه‌گذاری در سامانه‌های فضایی بین‌المللی و پوشش خطرات سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی فعال در حوزه فضایی کشور به چه میزان پیش‌بینی شده است. لازم است در اجرای ماده (۱۸۲) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس، و نیز ایجاد بستر لازم جهت نظارت بر اجرای قانون برنامه، احکام جزئی مرتبط از قانون برنامه هفتم در حوزه فضایی، از حیث اجرا یا عدم اجرا به جهت تأمین مالی در لایحه بودجه، تعیین تکلیف شوند.

۶. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در بررسی مجموع اعتبارات برنامه‌ای بخش فضایی کشور در بخش غیردفاعی باید گفت این حوزه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ رشد ۹ درصدی داشته و از مجموع رقم حدود ۵,۵۱۱ میلیارد تومان در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ به رقم حدود ۶,۰۳۰ میلیارد تومان رسیده و حدود ۰/۱ درصد از مجموع اعتبارات عمومی کل کشور را به خود اختصاص داده است. از مجموع این اعتبارات، رقم ۱,۲۰۹ میلیارد تومان مجموع اعتبارات هزینه‌ای و ۴,۸۲۱ میلیارد تومان مجموع اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای است. گفتنی است؛ به‌رغم افزایش اعتبارات نسبت به سال گذشته، مقادیر رشد متناسب با نرخ و نوسانات ارزی نبوده است و با توجه به قوانین بالادستی، به‌خصوص احکام برنامه هفتم پیشرفت، اجرای کامل آنها به تأمین مالی قابل توجهی نیاز دارد. از سویی مجموع درآمدهای بخش فضایی غیردفاعی کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ نیز تغییرات محسوسی نداشته و با اندکی افت نسبت به سال گذشته از مجموع رقم حدود ۳۲۱ میلیارد تومان در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ به رقم حدود ۳۲۰ میلیارد تومان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ رسیده است.

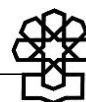
هرچند از آغاز دولت سیزدهم اعتبارات بخش فضایی کشور رشد چشمگیری داشته و به نظر می‌رسد عزم دولت‌های سیزدهم و چهاردهم جهت شتاب‌بخشی به توسعه روند صنعت فضایی کشور همچنان ادامه‌دار است، اما نسبت به متوسط تورم سالیانه روند کاهشی در سهم اعتبارات این حوزه مشاهده می‌شود به طوری که از سهم ۰/۳۲ درصدی از بودجه عمومی کشور در سال ۱۴۰۱ به ۰/۱ درصد در سال ۱۴۰۵ رسیده است.

در حوزه اعتبارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، مجموع اعتبارات این دستگاه اعم از اعتبارات وزارتخانه، سازمان فضایی ایران و پژوهشگاه فضایی ایران با عنوان «توسعه صنعت فضایی کشور» در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ رقم ۵,۳۸۲ میلیارد تومان است که این مقدار در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ با ۹ درصد افزایش، به رقم ۵,۸۵۵ میلیارد تومان رسیده است.

گفتنی است که بخش قابل توجهی از اعتبارات حوزه فضایی غیردفاعی به طور مستقیم به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اختصاص داده می‌شود و در طی سال‌های گذشته تمرکز این اعتبارات به سمت وزارتخانه هم بیشتر شده و این امر ابتکار عمل دستگاه‌های تخصصی همچون سازمان فضایی ایران برای انجام و پیشبرد طرح‌ها را به دلایلی همچون در اختیار نداشتن منابع و بوروکراسی‌های اداری کاهش می‌دهد. لذا بازنگری در توزیع اعتبارات بخش فضایی بین ستاد وزارتخانه و دستگاه‌های اجرایی تابعه به منظور افزایش کارایی و پاسخ‌گویی توصیه می‌شود. در این راستا پیشنهاد می‌شود، مبلغ ۳ هزار میلیارد تومان از اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای در ردیف برنامه‌ای «توسعه فناوری‌ها و خدمات فضاپایه و با ارزش‌افزوده» مشترک بین ستاد وزارتخانه و این سازمان کسر و به اعتبارات سازمان فضایی ایران اضافه شود. همچنین در راستای بهبود نظارت بر هزینه‌کرد اعتبارات سرمایه‌ای پیشنهاد می‌شود وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان فضایی ایران مکلف به ارائه گزارش‌های دوره‌ای از پیشرفت فیزیکی و مالی پروژه‌های سال ۱۴۰۵ شوند.

ردیف اعتباری «ستاد فناوری‌های فضایی و حمل‌ونقل پیشرفته» ذیل معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور به شماره طبقه‌بندی ۱۰۱۰۹۳ با اعتبار هزینه‌ای ۲۴۹ میلیارد تومان نیز در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ درج شده بود. اما در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ ردیف بودجه‌ای مستقل آن حذف شده است. ردیف بودجه‌ای این ستاد در لایحه بودجه ۱۴۰۵ تحت ردیف‌های تجمیع شده دستگاه‌های اجرایی معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری به صورت مشترک با کارگروه توسعه زیرساخت و خدمات دیجیتال، ستاد توسعه فناوری علوم شناختی، ستادهای توسعه فناوری‌های نوین و ستاد توسعه علوم و فناوری‌های سلول‌های بنیادی، فناوری‌های فوتونیک و لیزر ملاحظه شده است. اعتبارات هزینه‌ای این ردیف حدود ۱,۰۴۲ میلیارد تومان و بدون اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای است.

همچنین تطبیق اهداف مندرج در مواد (۴۸)، (۶۴) و (۶۷) [قانون برنامه هفتم پیشرفت](#) با اهداف کمی لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ نشان می‌دهد؛ اهدافی از قبیل دستیابی به مدارهای عملیاتی، تأمین و ساخت ماهواره‌های تحقیقاتی و عملیاتی با اولویت شکل‌گیری منظومه‌های ماهواره‌ای و ایجاد بستر ارائه خدمات کاربردی فضاپایه با ارزش‌افزوده در دستورکار بودجه سال ۱۴۰۵ قرار گرفته‌اند و با توجه به احکام این قانون، مشخص نیست احکام مرتبط با تکمیل پایگاه ملی پرتاب فضایی، راه‌اندازی مرکز تجمیع و آزمون ملی سامانه‌های ماهواره‌ای نیمه‌سنگین، دستیابی به مدار ژئو، مشارکت و سرمایه‌گذاری در سامانه‌های فضایی بین‌المللی و پوشش خطرات سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی فعال در حوزه فضایی کشور به چه میزان پیش‌بینی شده است.

جدول ۴. پیشنهاد توصیه سیاستی ویژه گزارش‌های راهبردی / نظارتی

ملاحظات	زمان‌بندی اجرا	دستگاه معین	دستگاه متولی	الزامات و قیود اجرایی	توصیه سیاستی	نوع توصیه	
						تداوم*	اصلاح**
-	-	-	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	-	بازنگری در توزیع اعتبارات بین ستاد وزارتخانه و سازمان‌های ذیل دستگاه، به‌خصوص سازمان فضایی ایران	*	
-	-	-	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	-	همسوسازی احکام مندرج در ماده (۶۴) قانون برنامه هفتم پیشرفت، ملزومات اجرای احکام مندرج در مواد (۴۸ و ۶۴) قانون برنامه هفتم پیشرفت؛ اهدافی مرتبط با «تکمیل پایگاه ملی پرتاب فضایی»، «دستیابی به مدار ژئو» و «راه‌اندازی مرکز تجمع و آزمون ملی سامانه‌های ماهواره‌ای نیمه‌سنگین»، «مشارکت و سرمایه‌گذاری در سامانه‌های فضایی بین‌المللی» و «پوشش خطرات سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در صنایع فضایی»	*	
-	-	-	معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری	-	تفکیک ردیف اعتبارات تجمیعی کارگروه و ستادهای ذیل معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهوری در قالب ردیف‌های بودجه‌ای مستقل، مندرج در ردیف به شماره ۱۰۱۰۹۳	*	

منابع و مأخذ

- [۱] علی اعظمی، «بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور ۴۵. بخش هوا و فضا»، ماهنامه گزارش‌های کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۸.
- [۲] علی اعظمی، «بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور ۳۸. بخش هوافضا - غیردفاعی»، ماهنامه گزارش‌های کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۴۰۰.
- [۳] علی اعظمی، «بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۴۶): بخش هوافضا - غیردفاعی»، ماهنامه گزارش‌های کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۴۰۱.
- [۴] علی اعظمی، «تصویر اعتبارات بخش فضایی غیردفاعی در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ با نگاهی به برنامه هفتم پیشرفت»، ماهنامه گزارش‌های کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۴۰۳.
- [۵] شیما فلاحی و علی اعظمی، «بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور ۲۵. بخش هوافضا»، ماهنامه گزارش‌های کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۴.
- [۶] شیما فلاحی و علی اعظمی، «بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۱۶. بخش هوافضا»، ماهنامه گزارش‌های کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۵.
- [۷] لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور.
- [۸] قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور.
- [۹] قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران با اصلاحات و الحاقات بعدی.
- [۱۰] علی اعظمی، «تصویر اعتبارات بخش فضایی غیردفاعی در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ با نگاهی به برنامه هفتم پیشرفت»، ماهنامه گزارش‌های کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۴۰۴.

گزیده سیاستی

مجموع اعتبارات برنامه‌ای بخش فضایی کشور در بخش غیردفاعی با رشد ۹ درصدی، به رقم حدود ۶,۰۳۰ میلیارد تومان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ رسیده است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir